

OZNAM

RÚVZ v Nitre informoval našu MŠ o výskyte svrabu v okolí / NIE v našej MŠ/.

Žiadame preto rodičov, aby venovali zvýšenú pozornosť rôznym vyrážkam a kožným fľakom a pri akomkoľvek podozrení informovali učiteľky.

Čo je svrab?

Svrab je **veľmi nákazlivé kožné ochorenie**. Je rozšírené po celom svete, postihuje všetky rasy a vrstvy obyvateľstva, nevyhýba sa dospelým ani deťom. **Šíri sa hlavne v kolektívoch**, kde žijú ľudia v tesnom kontakte (v rodinách, internátoch, domovoch dôchodcov, nemocniciach, sociálnych ústavoch a pod.). Najčastejšia cesta prenosu je **medzi sexuálnymi partnermi**. **Imunitne oslabení jedinci** môžu byť k ochoreniu náchylnejší.

Čo vieme o pôvodcovi svrabu?

Pôvodcom svrabu je mikroskopický, maximálne 0,5 mm veľký roztoč, ktorý sa volá zákožka svrabová (*Sarcoptes scabiei*). Samičky lezú po koži, behom niekoľkých minút sa do nej zavrtávajú a v spodných vrstvách kože si razia chodbičky, v ktorých každý deň kladú 1 až 2 vajíčka. Z nich sa liahnu larvy, ktoré žijú na povrchu tela. Z lariev sa behom 10 až 14 dní vyvinú nové samičky, ktoré sa opäť zavrtávajú alebo sa môžu preniesť na ďalšieho hostiteľa.

Ako dlho žijú zákožky?

- Dĺžka života jednej zákožky je až 5 týždňov a za ten čas stačí naklásať 40 až 50 vajíčok.
- Behom niekoľkých mesiacov sa v priaznivých podmienkach na ľudskom tele môže vyvinúť z jednej zákožky až niekoľko stoviek jedincov.
- Mimo ľudského tela zákožky vydržia vo vlhkom prostredí len asi dva dni.
- Sucho a priamy slnečný svit zákožky ničí, rovnako ako teploty pod bodom mrazu.

Aké sú príznaky ochorenia svrabom u dospelých?

- Ochorenie sa neprejaví hneď, u človeka, ktorý je nakazený prvýkrát, môže uplynúť aj niekoľko týždňov, pokým sa objavia prvé kožné príznaky. Inkubačná doba je zvyčajne 14 – 21 dní.
- U osôb s opakovanou nákazou sa príznaky objavujú skôr.
- Pocity svrbenia, najskôr mierne, sa stupňujú najmä v noci na lôžku, pri prehriatí tela a pri spotení, kedy zákožky zvyšujú svoju aktivitu.
- Chodbičky, ktoré si zákožky vrtajú, sú na koži viditeľné ako niekoľko mm až niekoľko cm dlhé, sivasté alebo ružovkasté, ľahko vyvýšené nitkovité stopy s perleťovo zafarbenou 2 až 3 mm veľkou chrastou na konci, kde sa nachádza samička.
- Zákožky sa vyskytujú v miestach s jemnou kožou, najmä pod pazuchami, medzi prstami, oblasť genitálií, prsníkových bradaviek, v slabínach, zápästiach, v záhyboch lakťového a kolenného kĺbu, v podbrušku a v miestach, kde prilieha odev.
- Hlava, krk a oblasť medzi lopatkami nebývajú u dospelých osôb postihnuté.
- Vďaka intenzívnemu svrbeniu sa postihnutý škriabe, v miestach porušenej kože sa tvoria pluzgiere. Do rozškriabaných rán môže byť druhotne zanesená infekcia a rany môžu hnisieť.

Ako je to so svrabom u detí?

- Deti bývajú nakazené menej často než dospelí.
- Typické miesta pôsobenia zákožíek, tak ako je známe u dospelých, sa u detí vyskytnú len asi v 10 %. Zákožky u detí si naopak vrtajú chodbičky skôr na dlaniach, chodidlách, tvári a zadku.
- Nákaza môže byť sprevádzaná zdurením lymfatických uzlín v podpazuší.

Aké sú zdroje nákazy?

- Človek sa môže nakaziť priamym tesným telesným kontaktom (najmä pri pohlavnom styku) s nakazenou osobou. Prenáša sa z kože na kožu, čím dlhší je kontakt a čím viac je osoba postihnutá, tým väčšia je pravdepodobnosť nákazy.
- Postelne a osobné prádlo, uteráky používané spoločne s infikovanou osobou.
- Vrchný odev, čalúnené poťahy a koberce
- Pozor na spoločné ubytovne, nocľahárne a zariadenia, kde sa strieda veľké množstvo ľudí v rýchlom slede bez dostatočnej možnosti upratania a výmeny postelnej bielizne.
- Krátkym stiskom ruky alebo bozkom sa pravdepodobne nenakazíte.

Existujú ešte iné formy svrabu?

- U ľudí s oslabenou imunitou, starých, chorých a zanedbaných sa môže vyvinúť zvláštna forma svrabu, charakterizovaná veľkými chrastami na tvári a rukách, ktoré však nesvrbia. V nich môže byť až milión zákožíek.
- U veľmi čistotných ľudí sú, vďaka častému umývaniu, papuly (pupienky) ojedinelé, takže sa ľahko prehliadnu. Takýto človek však môže byť zdrojom nákazy pre okolie.
- Ochorenie vyvoláva alergickú reakciu, ktorá sa môže prejaviť zdurením lymfatických uzlín. Uzliny veľkosti hrachu môžu pretrvávajúť aj niekoľko mesiacov po liečbe.

Môžem sa nakaziť svrabom od zvierat?

- Mnoho druhov doma chovaných zvierat môže trpieť svrabom. Zvieracie zákožky však nie sú totožné s tými, ktoré parazitujú na človeku. Pri tesnom kontakte a pri veľkej nákaze zvieratá môžu človeku spôsobiť podráždenie kože, ale nemôžu sa u neho trvale usídlieť a rozmnožovať sa v ňom.
- Ihneď po preliečení zvieratá miznú aj potiaže u človeka.
- Na zvieratách parazituje aj rad iných roztočov, ktoré vyvolávajú u človeka alergické reakcie. U ľudí, ktorý prekonal svrab môžu byť tieto reakcie búrlivejšie.

Ako sa robí diagnostika svrabu?

- Skúsený kožný lekár pozná svrab podľa typických chodbičiek a pľuzgierov.
- Robí sa tiež laboratórna diagnostika, pri ktorej sa špeciálnym spôsobom odoberajú malé vzorky kože z miest, kde sídlia zákožky a vyšetrujú sa pod mikroskopom. Veľmi záleží na správnom vytypovaní miesta odberu. Účinnosť tejto metódy však nikdy nie je stopercentná, a tak ani negatívny výsledok nevylučuje možnosť nákazy.

Ako sa môžem chrániť proti nákaze svrabom?

- Dodržiavať zásady osobnej hygieny.
- Vyhýbať sa tesnému kontaktu s neznámymi osobami.
- Vyhnúť sa prespávaniu v cudzej posteľnej bielizni.

Ako sa mám chovať v prípade, že som sám nakazený alebo sa ochorenie vyskytuje v mojom blízkom okolí?

- Navštíviť kožného lekára, ktorý nákazu potvrdí, alebo vylúči.
- Osobnú bielizeň, uteráky a posteľnú bielizeň vyprať, vyvariť alebo aspoň dôkladne prežehliť žehličkou nastavenou na najvyššiu teplotu.
- Veci, ktoré nemôžeme vystavovať vysokej teplote uložíme do igelitového vreca, vystriekame vhodným insekticídnym prostriedkom podľa pokynov výrobcu a pevne na niekoľko hodín uzavrieme (PIF PAF, BIOLIT P 2000, FAST PL, PERIPEL 55)

- Postele dôkladne vyluxujeme, matrace rozložíme, vystriekame insekticídnym prostriedkom, necháme vyschnúť na slnku.
- Uvedomiť si, že nákaza môže vzniknúť aj z jedinej zákožky.

Ako sa mám liečiť?

- Každopádne je nutné navštíviť lekára a neliečiť sa sám. Lekár stanoví diagnózu a zodpovedajúcu liečbu.
- Používajú sa masti a krémy s obsahom látok, ktoré zákožky zničia. Tieto prípravky je však nutné aplikovať na celé telo, od krku dole. Prípravok musí pôsobiť na zákožky kontaktne. V mieste, kde masť nie je nanosená, môžu zákožky prežívať.
- Liečebnú kúru, v priebehu ktorej je chorému doporučené sa neumývať, je nutné podstúpiť opakovane; jednorazová aplikácia nestačí. Po každej kúre je nutné všetku bielizeň opäť vyvariť, a až potom sa vykúpať.
- Podľa pokynov lekára súčasne liečiť všetky osoby v tesnom kontakte s nakazeným, aj keď nemajú dosiaľ klinické príznaky.
- Aj keď sú zákožky zničené a nové chodbičky si nevrátajú, klinické príznaky môžu pretrvávať aj niekoľko týždňov po ukončení liečby.